

Eutanázia pod zorným uhlom morálnej teológie.

René Balák

Reflektujúc historický vývoj a dnešnú situáciu, bolo možné ešte pre niekoľkými desaťročiami povedať *eutanasia ante portas*, ale na prahu *tertio millennio* je nutné konštatovať nebezpečné *status quo*, ktoré znie hrozivo: *eutanasia intra munitione*. Tým sa však nechce povedať, že eutanázia je výlučne problémom modernej doby, pretože tento jav sa kontinuálne objavuje v celých ľudských dejinách. Podobne sa viedli v priebehu dejín i diskusie o eutanázii¹, v ktorých niektorí autori za určitých podmienok často schvaľovali eutanáziu hoci Hippokratova prísaha absolútne nedovoľuje eutanáziu. Je paradoxom modernej doby, že človek, čoraz citlivejší na ochranu vlastných ľudských práv, najmä ak sa vezme do úvahy hrôzostrašná skúsenosť s nacistickým režimom, ktorý systematicky praktikoval dnes odsudzovanú sociálnu eutanáziu², súhlasí čoraz vo väčšej miere s eutanáziou. Formou demokratickej procedurálnej etiky, podporovanej sugestívnou mediálnou kampaňou, sa čoraz viac rozširuje právny pozitivizmus, legalizujúci eutanáziu nielen v európskych krajinách ale i vo svete.

Na prahu *tertio millennio* je hodnota ľudského života zastúpená „kvalitou života“, interpretovanou v kategórii spoločenskej užitočnosti, pričom kvalita života je chápaná ako vlastnosti, ktoré má mať ľudský život, aby bolo hodné ho prežívať³. Podstata rozširujúcej sa eutanázie je ukrytá v čoraz väčšom pohrdaní autoritou Stvoriteľa a v ľudskej uzurpácii práva nad životom iného človeka. Takto sa eutanázia stáva výrazom začlonenia transcencie ľudskej skutočnosti a moderný človek utekajúc od riešenia existenciálnych problémov, hľadá spásu v technike. V konzekvencii toho sa dnešná medicína nachádza v stave konfliktu medzi službou trpiacemu človekovi, čo je jej povolaním a poslaním, a úlohou, ktorú jej dávajú dnes: zničenie života trpiaceho a postihnutého človeka⁴. Zdá sa, že šok zo zločinov nacizmu je prekonaný ako aj šok z nesmierného utrpenia, ktoré prežila svetová civilizácia na sklonku druhého tisícročia, pričom výskumy naznačujú, že človek tretieho milénia nachádza stále záľubu v nekrofilnej kultúre smrti.

Terminologické rozlišovanie a definovanie

Pojem eutanázia⁵ sa často používa a neadekvátne aplikuje i v prípadoch keď sa o eutanáziu nejedná a je nevyhnutné vyjasniť a presne vymedziť význam tohto pojmu. Sama cirkev urobila jasný krok k tomu, aby sa predišlo nedorozumeniam a nepresnostiam v terminológii⁶ a zaujala rozhodný postoj obrany ľudskej dôstojnosti v kontexte úcty voči daru života vzhľadom na tento

¹ Por. H.- D. Hiersche. *Euthanasie. Probleme der Sterbehilfe. Eine interdisziplinäre Stellungnahme*. München 1975 s. 11 – 36.

² Por. K. – H. Peschke. *Christian Ethics. Moral Theology in the Light of Vatican II. Volume II: Special Moral Theology*. Bangalore 1992 s. 309.

³ Por. M. Lombardi Ricci. *Eutanasia*. In: *Rivista di teologia morale*. Bologna 1993: 25, s. 452 – 454. Por. taktiež Ján Pavol II. *Evangelium vitae* 23.

⁴ Por. M. Lombardi Ricci. *Eutanasia*. In: *Rivista di teologia morale*. Bologna 1993: 25, s. 453.

⁵ Termín eutanázia vznikol spojením dvoch gréckych slov: *eu* (dobrý) a *tanatos* (smrť), čiže doslovný preklad znamená dobrá smrť. V novodobom jazyku ho prvý raz použil Francis Bacon v roku 1605 a spočiatku mal tento termín iný význam, pretože išlo o pomoc umierajúcemu.

⁶ Por. Pápežská rada Cor unum. *Dans le cadre. „Quelques questions d'éthique relatives aux grands malades et aux mourants“* of June 27, 1981, sections 3.1f. In: *Enchiridion Vaticanum* Vol. 7. Bologna EDB, 1982 nrs. 1253f.

problém⁷. Eutanáziou v pravom a vlastnom zmysle slova treba rozumieť akt alebo zanedbanie, ktoré zo svojej povahy alebo v úmysle konajúceho spôsobuje smrť kvôli odstráneniu akéhokoľvek utrpenia⁸, z čoho vyplýva že eutanázia je spojená s intenciou konajúceho alebo s aplikovanými prostriedkami⁹.

In sensu stricto sa vždy jedná o situáciu: chorého pacienta prežívajúceho veľké utrpenie v hraničnej životnej situácii; motívom takého konania je výlučne súcit s chorým pacientom a túžba uľahčiť osobe pacienta s presvedčením (subjektívnym), že inak sa pacientovi nedá pomôcť; že nejestvuje žiadna reálna šanca poradiť si s danou situáciou (prinavrátanie zdravia pacientovi, ktorý sa nachádza v stave neznesiteľného utrpenia pričom je potrebné rozlišovať medzi fyzickou bolesťou a utrpením); kde ide o bezbolestnosť podniknutého konania smerujúceho k usmrteniu osoby pacienta. Nejde teda o priame pohrdanie ľudským životom alebo o jeho odmietnutie ale o útek od utrpenia, pričom je potrebné pamätať na fakt, že niekedy to, čo sa považuje za spolucítenie s pacientom, môže byť fakticky svojskou ľútosťou nad sebou samým (správanie sa a prežívanie danej situácie osobami, ktoré sú pacientovi veľmi blízke).

Nemožno teda považovať za eutanáziu také konanie, ktoré má charakter obyčajnej vraždy, hoci mnoho ľudí v súčasnej dobe chce takéto konanie klasifikovať ako eutanáziu. Teda nie je eutanáziou navrhované bezbolestné usmrtenie starých ľudí, psychicky chorých ľudí, duševne (i telesne) postihnutých, oneskorených v rozvoji, a to nezávisle od toho, či by sa to realizovalo na základe prosby týchto ľudí alebo na základe rozhodnutia iných ľudí, či dokonca na základe právneho predpisu¹⁰. Tu sa jedná vždy o vraždu ľudského subjektu, ktorý je v duchu utilitaristickej tendencie eliminovaný z sociálnych a ekonomických dôvodov. Navrhované pozbavenie života osôb s vážnymi defektmi, novorodencov s telesnými vadami, neplnoprávných a nemohúcich je vraždou nevinnnej ľudskej bytosti a nemožno to považovať za eutanáziu v pravom zmysle slova¹¹.

V morálnej teológii a v kresťanskej etike sa používa *terminus technicus* priama – aktívna – pozitívna eutanázia a nepriama – pasívna – negatívna eutanázia¹². Pod pojmom priama – aktívna – pozitívna eutanázia sa rozumie vedomé a priame (aktívne) skrátenie života pacienta medicínskym personálom alebo inými osobami, alebo skrze rezignáciu z medicínskej starostlivosti, kde bezprostredným efektom, ako aj vedome chceným cieľom je smrť pacienta. Je to teda zámerné usmrtenie bolestivo trpiaceho a nevyliciteľného pacienta pomocou smrtiacich látok alebo iných prostriedkov, čiže je to sprostredkovanie bezbolestnej smrti (sebe alebo niekomu) v situácii utrpenia smerujúceho k smrti. Takéto konanie je motivované falošnou žičlivosťou vo vzťahu k osobe dotknutej utrpením, ktorá stojac tvárou v tvár voči utrpeniu si žiada smrť.

Čiže pod pojmom eutanázia sa chápe: podávanie prostriedkov, ktoré pacientovi fakticky a intencionálne spôsobia smrť; postupné zväčšovanie dávok analgetík s úmyslom spôsobiť smrť

⁷ Por. Kongregácia pre náuku viery: Deklarácia *Iura et bona*, AAS 72 (1980) 542 – 552.

⁸ Por. Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* nr. 65.

⁹ Por. Kongregácia pre náuku viery: Deklarácia *Iura et bona* nr. 2.

¹⁰ Takéto konanie by sa v širokom zmysle slova dalo nazvať sociálnou eutanáziou, aj keď je nepresné.

¹¹ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* 15. Tu sa kategoriálne používa termín eutanázia v širšom zmysle slova.

¹² Autor však nesúhlasí s používaním termínov „pozitívna“ a „negatívna“ eutanázia, pretože tieto termíny majú nejednoznačný charakter a sugestívne môžu navodzovať dojem, že sa jedná o morálnu hodnotu tohto konania. V terminologickom rozlišovaní pomocou výrazov „aktívna“ a „pasívna“ eutanázia sa chce naznačiť, že jeden z týchto spôsobov konania má charakter aktívneho spôsobu skrátenia ľudského života a druhý je ukončením ďalšieho neúspešného liečenia (ukončenie aplikácie mimoriadnych prostriedkov) a chorobe je ponechaný voľný priebeh, aby sa zbytočne nepredlžovalo utrpenie pacienta, pričom sa však naďalej poskytuje primeraná lekárska starostlivosť. Veľmi dôležitý faktor v definovaní je intencia konajúceho.

pacienta v určitom temporabilnom horizonte; prerušenie terapie s úmyslom spôsobiť smrť pacienta; odmietnutie kŕmenia terminálne chorého pacienta alebo novorodenca, ktorý je nevyliciteľným mrzákom¹³. Je vhodné upozorniť na dva podstatné aspekty definície: zanechané alebo použité prostriedky a ich priamy účinok ako aj na intenciu konajúceho subjektu, ktorou je ľútosť, presnejšie zabitie z ľútosťou¹⁴. Je však nutné rozlišovať medzi ľútosťou a spolucítením, ktoré vedú človeka k zabezpečeniu pomoci trpiacemu pacientovi, a medzi ľútosťou, ktorá je intenzívnym emocionálnym zážitkom, v ktorom je ťažko rozlíšiť, či v ňom dominuje postoj k trpiacemu pacientovi alebo k sebe samému¹⁵.

Pod pojmom nepriama-pasívna¹⁶-negatívna eutanázia sa rozumie činnosť, ktorá je zacielená na uľahčenie v utrpení pacienta pomocou sedatív, narkotík i liekov, pričom vedľajším účinkom je skrátenie života pacienta (nepriama), alebo je to činnosť, kde sa zanechajú alebo prerušia skôr aplikované liečebné metódy a postupy (pasívna), ktoré by mohli predĺžiť život pacienta, s cieľom uľahčiť mu v utrpení, ale za podmienky, že nie je žiadna nádej na prinavrátanie zdravia tomuto pacientovi ani na záchranu jeho života. Čiže skrátenie života pacienta je nechcené i neúmyselné ale predpokladané a akceptované, pričom sa mu nedá vyhnúť, čo je však z dôvodu iných dôležitých hodnôt morálne dovolené¹⁷. Je zrejmé, že nikto zo zaangażovaných osôb vrátane pacienta nechce smrť a teda sa nejedná o eutanáziu v pravom zmysle slova. V rámci rozlišovania a hodnotenia intencie konajúceho, odvolávajú sa na *principium duplicis effectus*, má lekár plné právo aplikovať prostriedky zmierňujúce bolesť alebo strach chorého pacienta i vtedy keď predpokladá, že tieto prostriedky urýchlia priebeh smrteľnej choroby, pretože bezprostredným cieľom aplikácie týchto prostriedkov nie je urýchlenie smrti. Je však nemorálne také konanie, ktorého bezprostrednou intenciou je ponechať chorobe prirodzený voľný priebeh skrze dopredu zamýšľanú rezignáciu z liečenia predlžujúceho život, kde nejde o to, žeby bolo ťažké aplikovať mimoriadne prostriedky liečenia ale ide o to, že cieľom takéhoto konania je ukončenie ťažkého utrpenia pacienta a obtiažnej situácie, ktorá je považovaná za protikladnú voči právu na dôstojnú smrť.

Čiže nemožno za eutanáziu považovať: podávanie prostriedkov, pomocou ktorých sa zmierňuje bolesť pacienta, hoci tieto utišujúce prostriedky nepriamo urýchľujú smrť pacienta, v spojení s usnutím, a to preto, že chýba intencia ukončiť život pacienta a pre nepriamy charakter tohto aktu¹⁸. Rezignácia z neúčinnnej terapie, spojená so súhlasom pacienta, sa niekedy označuje ako pasívna eutanázia a v takomto význame súhlasia s pasívnou eutanáziou niektorí katolícki teológovia¹⁹, lenže v skutočnosti sa nejedná o eutanáziu ale o zrieknutie sa úpornej terapie.

Úporná terapia sú lekárske zásahy, ktoré prestali byť primerané reálnej situácii chorého, lebo už nie sú úmerné výsledkom, aké možno očakávať, alebo sú aj príliš zaťažujúce pre samotného pacienta a jeho rodinu²⁰. Rozhodnutie zrieknuť sa terapie tohto druhu je mravne dovolené

¹³ Por. S. Spinsanti. *Etica bio-medica*. Torino 1988 s. 179 – 180.

¹⁴ V nemeckom jazyku sa používa termín *Gnadentod* a v anglickom *mercy killing*.

¹⁵ Por. E. Schockenhoff. *Sterbehilfe und Menschenwürde. Begleitung zu einem „eigenen Tod“*. Regensburg 1991 s. 64 – 65.

¹⁶ Ak by sa pod termínom pasívna eutanázia rozumelo zanedbanie zodpovedajúcej starostlivosti a terapie, zacielené na chcené spôsobenie smrti pacienta, v tom prípade je pasívna eutanázia mravne neprijateľná pričom je nevyhnutné rozhodne odmietnuť takéto konanie, lebo od priamej-aktívnej eutanázie by sa odlišovala len formou konania.

¹⁷ Môže sa jednať situáciu, keď pacient nie je schopný pre veľké bolesti a utrpenie komunikovať a na určitú krátku dobu vďaka týmto medicínskym krokom získa možnosť prinavrátania vedomia alebo schopnosť komunikácie a tak urobiť závažné životné rozhodnutia skôr ako zomrie.

¹⁸ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* nr. 65.

¹⁹ Por. P. Sporken. *Darf die Medizin, was sie kann?* Düsseldorf 1971 s. 204.

²⁰ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* nr. 65.

v prípade keď smrť je blízka a neodvratná, lebo aplikácia ďalšej úpornej terapie by bola len predĺžením neznesiteľného utrpenia a jej účinok by spočíval v dočasnom a bolestnom predĺžení života pacienta²¹, avšak nie je dovolené prerušiť vyžadovanú normálnu terapiu. Tým sa chce naznačiť nevyhnutnosť zachovania proporcionality v aplikácii terapeutických prostriedkov v kontexte objektívneho rozlišovania a posúdenia konkrétnej situácie, čiže nemožno stotožňovať eutanáziu s rezignáciou z mimoriadnych prostriedkov liečenia a starostlivosti²². Skôr sa jedná o bytostné prijatie postavenia konkrétneho pacienta vo vzťahu k blížiacej sa smrti.

Tu je vhodné spomenúť nastupujúcu paliatívnu starostlivosť – terapiu, ktorej cieľom je zmiernovanie utrpenia pacienta v konečnom štádiu choroby, čím sa prejaví zo strany medicínskeho personálu ako aj zo strany príbuzných solidárna ľudská pomoc a vytvára sa spoločenstvo spoluúčastné na utrpení a umieraní pacienta v duchu autentickej lásky.

V prípade, že stav ťažko chorého pacienta prejde do kategórie pretrvávajúceho vegetatívneho stavu (Persistent Vegetative State - PSV), čo je čoraz častejším javom vo svete, je potrebné konštatovať, že aj v týchto prípadoch v určitom momente nastane proces umierania (spôsobené zastavením krvného obehu či dýchania). V tom prípade sa rezignuje z distancie, čiže z konania zacieleného na prerušenie a odvrátenie procesu umierania (reanimačné zákroky a intenzívna terapia). V podstate sa umožní nástup neodvratiteľnej smrti aplikujúc prostriedky i metódy utišujúce bolesť a utrpenie. Takéto konanie je v rámci ortotanázie života, ktorá dovoľuje zanechať aplikáciu mimoriadnych prostriedkov a metód v procese umierania, ak tento proces smeruje k neodvratiteľnej smrti. Termín neodvratiteľná smrť však nie je univerzálny a nadčasový ale má vzťah k aktuálnemu stavu medicínskej vedy.

Veľmi rozšíreným a nemorálnym javom je tajné usmrtenie ťažko a nevyliciteľne chorých pacientov bez informovania týchto pacientov, pričom lekár sám arbitrálne rozhoduje či daný pacient má ďalej žiť alebo má byť usmrtený, a vtedy sa toto konanie definuje ako kryptanázia. V niektorých holandských nemocniciach sa tento typ eutanázie praktikuje vo veľkom meradle²³, a táto prax býva zneužívaná na získavanie orgánov vhodných na transplantáciu.

Principiálne morálne hodnotenie

Eutanázia je negáciou nezmerateľnej hodnoty ľudského života, ktorého pôvodcom nie je sám človek ale život ľudského subjektu je nezaslúženým darom Stvoriteľa, ktorý si vyhradil právo disponovať životom človeka²⁴. Prívrženci eutanázie tvrdia, že hodnota ľudského života závisí od toho, akú hodnotu tomuto životu pripisujú iní ľudia, a to je filozofia, podľa ktorej je hodnota života relatívna²⁵. Tým sa chce sugestívne naznačiť, že trpiaci ľudský subjekt, ktorý musí zomrieť uprostred veľkých bolestí, nechce a ani nie je v stave dlhšie znášať nezmyselné utrpenie. Vlastne, aby sa mohlo toto tvrdiť, je potrebné najprv zrelativizovať samotný ľudský život a jeho hodnotu, to však nie možné bez spochybnenia Božej autority a odmietnutia Stvoriteľa. Tým sa však automaticky spochybňuje transcendencia ľudského subjektu a jeho dôstojnosť, čiže sa nenazerá na človeka v duchu integrálnej koncepcie ale redukcionizmu.

²¹ Por. Kongregácia pre náuku viery: Deklarácia *Iura et bona* nr. 4.

²² Rýchly vývoj v medicíne však postupne posúva hranicu medzi riadnymi a mimoriadnymi prostriedkami liečby.

²³ Por. R. Fenigsen. *A case against dutch euthanasia*. In: *The Hastings Center Report* 1989 s. 22 – 30.

²⁴ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* nr. 64; Dt 32, 39.

²⁵ Por. R. Fenigsen. *A case against dutch euthanasia*. In: *The Hastings Center Report* 1989 s. 57.

Prívrženci eutanázie si pravdepodobne neuvedomujú, že je negáciou vznešenej dôstojnosti a transcendentného povolania ľudského subjektu, ktorý bol povolaný k jestvovaniu samotným Stvoriteľom. Každá ľudská bytosť je absolútne rovná v mravnom vzťahu k iným ľuďom, nezávisle od jej materiálneho, fyzického, psychického a spoločenského statusu. Táto rovnosť v oblasti nemenných mravných noriem stanovuje fundament a záruku všetkých sociálnych vzťahov a tu nejestvuje žiadna výnimka či privilégium²⁶. Iba človek je stvorený na obraz Boží (Por. Gn 1 – 2) a len človek nosí v sebe vznešenú pečať Stvoriteľa.

Teologický argument výlučného Božieho práva disponovať ľudským životom, zakotvený v biblickom zjavení zástanci eutanázie jednoducho ignorujú. Eticko-religiózne zdôvodnenie morálnej neprijateľnosti eutanázie sa v určitých odborných kruhoch jednoducho nepovažuje za vedecký argument. Sekularizmom spôsobené oslabenie citlivosti na Boha a tým aj na samotného človeka prináša túžbu absolútne kontrolovať nielen narodenie človeka ale i jeho smrť²⁷, čo vnáša určité pochybnosti ohľadne tohto argumentu aj do oblasti morálnej teológie a kresťanskej etiky, pričom niektorí autori považujú tento argument za nedostačujúci²⁸.

Okrem toho je eutanázia negáciou zmyslu prirodzenej smrti výsledok akceptácie eutanázie spočíva v udomácnení väčšej sociálnej nenávisti, neistote, strachu a určitým ľuďom sa zverí moc nad životom iných, na ktorú nemajú a nemôžu mať právo²⁹. Predsa eutanázia je uzurpáciou moci rozhodovať o tom, kto má žiť a kto umrieť, „keď si uzurpuje túto moc človek zaslepený a egoizmom, nevyhnutne ju premieňa na nástroj nespravodlivosti a smrti³⁰.

Nie je možné uznať, že utrpenie je samo v sebe prekliatím pre človeka, lebo môže byť šancou pre zjavenie sa morálnej veľkosti ľudského subjektu. Eutanázia je negáciou zmyslu ľudského utrpenia a vedomým pozbavením tejto šance, ktorá sa človekovi ponúka. Je to redukcia ľudského utrpenia do čisto biologickej roviny a antropologický pohľad na človeka poukazuje na primát duchovnej dimenzie nad telesnou, kde ľudské utrpenie nie je iba zlom, ak sa vezme do úvahy integrálna koncepcia človeka. Istota budúcej nesmrteľnosti a nádej na prisľúbené zmŕtvychvstanie vrhajú nové svetlo na tajomstvo smrti a umierania³¹.

V neposlednom rade je eutanázia negáciou lekárskeho povolania, lebo poslaním medicíny je náprava zdravotného stavu človeka, v miere možností i stavu ťažko chorých pacientov, a idea eutanázie odvádza lekára od tejto úlohy³², čím sa ničí bytostná podstata vzťahu lekár – pacient, čiže vzájomná dôvera. V tejto situácii sa pacient obracia na človeka, ktorý môže spôsobiť jeho smrť, čím sa popiera pacientovo právo na život. Neobstojí ani argument, že pacient vyjadril sám súhlas, pretože je tu vysoká pravdepodobnosť, že pacient nie je v stave sa zodpovedne a slobodne rozhodnúť.

Na druhej strane sa pacient nemôže odvolávať na právo k slobode a teda na právo rozhodovať o sebe samom, lebo sa jedná o falošnú autonómiu. Sloboda v žiadnom prípade nedáva právo človekovi rozhodovať o konci života iného ľudského subjektu ale ani vlastného. Argumentom proti eutanázii je zásada morálnej autonómie ľudskej osoby vo vzťahu k spoločnosti, kde sa jedná o primát osoby vo vzťahu k spoločnosti. Totiž spoločnosť je tu pre

²⁶ Por. Ján Pavol II. *Veritatis splendor* 96.

²⁷ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* nr. 22.

²⁸ Por. K. – H. Peschke. *Christian Ethics. Moral Theology in the Light of Vatican II. Volume II: Special Moral Theology*. Bangalore 1992 s. 311. Autor tu uvádza niektorých teológov, ktorí principiálne a za každých okolností neodmietajú eutanáziu: napr. C. E. Curran, H. Küng.

²⁹ Por. R. Fenigsen. *A case against dutch euthanasia*. In: *The Hastings Center Report* 1989 s. 117.

³⁰ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* nr. 66.

³¹ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae* nr. 67.

³² Por. R. Fenigsen. *A case against dutch euthanasia*. In: *The Hastings Center Report* 1989 s. 122 – 130.

osoby a nie osoba pre spoločnosť; čiže eutanázia je popretím primátu osoby a jej legalizácia by sa v konečnom dôsledku obrátila proti spoločnosti.

Čiže proti eutanázii je i argument spoločného dobra, pretože legalizácia eutanázie vytvára precedens, vedúci reťazovej reakcii rozšírenia eutanázie na ďalšie skupiny obyvateľstva. V rámci tohto argumentu je nutné odmietnuť nevyhnutnú podmienku eutanázie – slobodný súhlas pacienta³³, ktorý je ťažko získať a overiť, keďže často je tento súhlas skôr skrytou prosbou o väčšiu pomoc, osobnejšiu starostlivosť, alebo je výsledkom nedovoleného nátlaku či depresie spôsobenej silnými liekmi.

Propagátori eutanázie sa mylne odvolávajú na lásku k blížnemu ale okrem subjektívneho presvedčenia eutanázia nikdy nemôže byť považovaná za akt lásky, lebo pravdivá a zodpovedná láska k sebe i k blížnemu sa nemôže realizovať skrze spôsobenie smrti sebe či blížnemu. Zapríčinenie smrti nie je oprávnené, lebo človek má milovať svojho blížneho tak ako seba samého, ba viac – tak ako ho Boh miluje. V tejto hraničnej situácii lásky, ako je utrpenie smerujúce k smrti vlastne človek spoznáva ohraničenosť svojej lásky, pretože jeho láska môže síce prekročiť bránu smrti ale nemôže jej zabrániť v biologickej rovine. Teda eutanázia je tragickým vyjadrením falošnej ľútosťi voči blížnemu ale i voči sebe. Pravdivá ľútosť a láska sa prejavuje v spoluúčasti na utrpení ľudského subjektu a nie v zabití osoby, ktorej utrpenie nedokáže zničiť.

Záverom možno konštatovať, že eutanázia je *ex toto genere suo* vraždou nevinnej ľudskej bytosti (aj keď trpiacej), lebo transcendentný dar lásky je dôvodom prečo žiť a život je dôvodom prečo milovať.

IN: FOLIA UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS. Vol. 9. TRNAVA 2002 s.197 – 203. ISBN NEUVEDENÉ

³³ Autor chce poukázať na nemožnosť vyjadrenia slobodného súhlasu u novorodencov, detí, ľudí v kóme i apalických pacientov. Odhliadnuc od toho, že človek nemá právo súhlasiť s usmrtením aby unikol utrpeniu, je nutné poukázať na nejasnú hranicu medzi dobrovoľnou a nedobrovoľnou eutanáziou. Náhodné omyly v tejto problematike sú nenapraviteľné.